

BILAGA

RAPPORT

UTVECKLINGSARBETE – SKL-PROJEKT 2010

”Hållbar jämställdhet”

”Genusperspektiv i arbetet med missbrukande, hemlösa kvinnor och män”

UTVECKLINGSARBETE – SKL-PROJEKT 2010

”Hållbar jämställdhet”

”Genusperspektiv i arbetet med missbrukande, hemlösa kvinnor och män”

64 anställda inom Dygnetruntverksamheten, Boende och Behandlingsenheten deltog i den interaktiva utbildningsserien.

Projektchef:	Eva Sandberg, avd.chef, Saf, Dygnetruntverksamheten
Projektledare:	Ing-Britt Nyrén, Dygnetruntverksamheten
Projektadministratör:	Gunilla Ekblom

BAKGRUND

Under 2008 – 2010 avsatte regeringen 146 miljoner kronor till SKL, (Sveriges Kommuner Landsting) för att administrera och genomföra en satsning på hållbar jämställdhet, (HÅJ). 87 utvecklingsprojekt har varit igång över hela landet i landsting och kommuner. Skola, vård, kommunikationer, m.m.

För år 2010 erhöll Socialtjänst- arbetsmarknadsförvaltningen, Dygnetruntverksamheten, 700 000 för att genomföra ett utvecklingsarbete som byggde på en interaktiv utbildningsserie för anställda inom Boende- och Behandlingsenhetens, samtliga 18 verksamheter.

”Genusperspektiv i arbetet med hemlösa, missbrukande kvinnor och män”. Detta i enlighet med regeringens direktiv och Stockholm Stads mål samt i enlighet med CEMR deklARATIONEN, (Europeisk deklARATION om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå) att all verksamhet inom staden ska genomsyras av ett genusperspektiv.

MÅL OCH SYFTE

Inom Boende- och Behandlingsenheten finns ca 700 platser för hemlösa, missbrukande kvinnor och män. Kvinnorna utgör ca 20 - 22 % av samtliga brukare.

Målet med utbildningsserien var att öka kunskap om genus för att säkerställa att missbrukande, hemlösa kvinnor och män i heldygnsvård får likvärdigt bemötande, stöd och behandling. Vilket i sin tur leder till större förståelse, attitydförändringar och medvetenhet om att missbrukande, hemlösa kvinnor och män kan ha såväl lika som olika erfarenheter i att leva som hemlös och i missbrukskretsar. Att se i termer om likhet och olikhet i kvinnor och mäns missbrukarmönster är en förutsättning för likvärdigt, respektfullt bemötande. En viktig del av utvecklingsarbetet var därför att motverka den ”könsblindhet” som leder till att man reducerar individen till sitt ”handikapp” – ”vuxna missbrukare”, ”unga vuxna”, ”ungdomar”, ”personer med missbruksproblem”, o.s.v. Då kvinnorna utgör en minoritet finns en risk för ett stereotyp ”könsblint” bemötande av brukarna och inte ett likvärdigt bemötande utifrån sina individuella behov.

Vi frågade oss också om missbrukande män idag får en slentrianmässig behandling utifrån att männen alltid varit i majoritet inom missbrukarpopulationen?

Projektet förväntades även ge effekter på organisationsnivå, då ändring i vissa styrdokument kan föreslås nämnden.

TILLVÄGAGÅNSSÄTT – METOD

Till utbildningsserien inbjöds personal från samtliga verksamheter, oavsett om verksamheten arbetar enbart med män, enbart med kvinnor eller könsblandat med kvinnor och män. Uppdragen är olika och kan vara stödboende, omvårdnad, akutboende, skyddat boende, behandling, utredning, utsluss-, träningsboende eller familjehemsplaceringar för vuxna kvinnor och män.

Förvaltningsdirektören samt Dygnetruntverksamhetens (nu Socialtjänstavdelningen) avdelningschef stod för inbjudan samt ett aktivt deltagande genom att inleda första kurstillfället för samtliga 5 grupper med att redogöra och presentera förvaltningens arbete med Jämställdhet – Mångfald – Antidiskriminering. Detta som ett led i att implementera jämställdhetsarbetet ”neråt” i organisationen.

Utbildningens deltagare och innehåll

64 kvinnor och män deltog i utbildningen. (52 kvinnor/16 män), varav 7 chefer samt 1 facklig företrädare. Deltagarna delades upp i 5 grupper och varje grupp deltog 2 ½ dag alternativt 3 halva och en hel dag. Samtliga grupper erbjöds en fördjupningsdag. Då utbildningsserien varit interaktiv så har ”hemläxor” och specifika frågeställningar utarbetats som deltagarna har reflekterat över och diskuterat i mindre grupper. Varje ämnesområde har valts utifrån de problem som behandlingspersonal står inför dagligen.

Innehåll

Utbildningens innehåll

- *Presentation av Saf (Stockholms Socialtjänst- Arbetsmarknadsförvaltnings) arbete, handlingsplaner och policy gällande Jämställdhet – Mångfald – Antidiskriminering samt presentation av sammanställning av Medarbetarenkät 2009.* Förvaltningsdirektör Gillis Hammar samt avdelningschef Eva Sandberg, Dygnetruntverksamheten
- *Jämställdhet utifrån Generell- Grupp- och Individnivå. Anpassat till missbrukande kvinnor och män.* Ing-Britt Nyrén, projektledare, Dygnetruntverksamheten samt Pia Jarnling, kvinnofridssamordnare, Staben, Saf.
- *Definition av Under- och Överordningsbegreppet, modell och förklaring av över/underordning utifrån socionom Hanne Haavind, Norge.* Ing-Britt Nyrén, projektledare
- *Genusperspektiv utifrån Konsekvenspedagogik, teori och praktiskt arbete.* Elisabeth Linderstad, chef samt Hannele Peltonen, socialsekreterare, Krami Stockholm, (Kriminalvård, Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten i samverkan).
- *Beskrivning av arbetet med unga kvinnor och flickor som utsätts för hedersrelaterat våld eller hot om våld.* Jonna Sjöberg och Lena Janzon, behandlingsassistenter, Krutons skyddade boende.
- *Doping ett samhällsproblem? Skador och påverkan på män och kvinnor som använder olika dopingpreparat.* Nina Gårevik, sjuksköterska med specialkompetens, Dopingjouren, Karolinska Universitetssjukhuset.

Mäns och kvinnors olika sätt att hantera ”avmakt”, utifrån Eva Axelsen, norsk chefspsykolog, Ullevåls sjukhus, Oslo.

Ing-Britt Nyrén, projektledare, Dygnetruntverksamheten, Saf, Stockholm.

- *Våld i nära relationer och makstrukturer – Missbrukande, hemlösa kvinnors utsatthet för våld och sexuella övergrepp.*
Pia Jarnling, kvinnofridssamordnare, Staben, Saf Stockholm
- *Hemlösa och missbrukande mäns våld i nära relationer:*
Tomas Frison, socialsekreterare, Enheten för hemlösa.
- *Våld i samkönade relationer – (Gäller höstens grupper)*
Carin Holmberg, filosofie doktor, forskare, RFSL.

Gruppdiskussioner samt reflekterande och frågeställning, som deltagarna arbetat med på sina respektive arbetsplatser”.

EFFEKTER AV UTVECKLINGSARBETET KONTRA MÅLEN

Målet med utbildningsserien har uppnåtts. Majoriteten 85 % av deltagande personal säger sig ha fått ökad förståelse, alternativt bekräftad kunskap och medvetenhet gällande könsspecifika frågor. Deltagarna har även insett att de inte ställer samma frågor till männen som till kvinnorna när det gäller våld, utsatthet för våld, hot om våld, barn, familj, m.m.

Särskilt de avsnitt som handlade om:

- Att arbeta med hemlösa, missbrukande mäns våld i nära relationer genom VASKA samtal (Våld – Ansvar – Sammanhang – Konsekvens – Alternativ) väckte stort intresse och ska om möjligt implementeras i vissa verksamheter. ”Man frågar kvinnorna om de blivit slagna, men inte männen om de slår” Män som kan hantera sin våldsamhet har bättre förutsättningar att behålla ett eget boende eller klara av sitt förändringsarbete.
- Att bruket av anabola, androgena steroider, doping också är förknippat med narkotikamissbruk och vanligare än som varit känt har gjort personal medveten om att det kan förekomma missbruk ute på verksamheterna. Vilket i sin tur kan öka risken för utövande av våld samt och aggressivt utagerande som kan drabba såväl personal, boende och partners. Även svåra depressioner kan vara en följd av långvarigt dopingmissbruk.

För övrigt uppmärksammandes

- Att följa den ”Handlingsplan för arbetet med kvinnor i heldygnsvård” en policyskrivning som omarbetats och delats ut till samtliga deltagare samt att den som broschyr ska distribueras till varje berörd verksamhet. På så sätt ska handlingsplanen bli ett tydligt redskap istället för ”enbart” ett policydokument. Totalt antal individer inskrivna på könsblandade verksamheter var under året 933 personer varav män 717 och kvinnor 216. På vissa verksamheter kan det innebära att 3 kvinnor är inskrivna tillsammans med 22 män.

- Av 37 deltagare från könsblandade verksamheter kände 16 till handlingsplanen, 10 svarade nej och 11 svarade att de var osäkra.
- Att kvinnoteamet (ca 10 platser) som Krami, Stockholm erbjuder, (Kriminalvård – Arbetsmarknad – Socialtjänst) sällan blev belagda, medan mansteamerna alltid var fullbelagda och hade köande.
- Att män som är utsatta för hot om våld, hedersrelaterat eller hot i samband att de vill lämna ett gäng eller ska vittna sällan blir erbjudna skydd i form av skyddat boende.

Motverka ”könsblindhet”

- Att socialnämnden i styrdokument och budget för 2011 har ändrat Boende- och Behandlingsenhetens målformuleringar till att vara aktivt direkta istället för passivt direkta som innan, t.ex. ”att erbjuda hemlösa och missbrukare vård, behandling och bostad” till de direkta, ”kvinnor och män upphör med sitt drogmissbruk och eller klarar ett varaktigt boende”. Målet blir då uppföljningsbart och genom att formulera kvinnor och män så blir det tydligt att/om kvinnor och män har olika behov som måste tillgodoses på olika sätt.
- Att all information om Boende- Behandlingsenhetens 18 verksamheter ska ange kön. Vid en genomgång av informationsmaterial framkom att 6 verksamheter beskrev sitt uppdrag, ”Vänder sig till personer med missbruksproblem”, ”vuxna missbrukare”, osv. Vilket är vilseledande för såväl brukaren som beställaren. Detta är nu ändrat.
- Att den manualbaserade metoden MAPS (Monitoring Area Phase System) för insamlande av information könsspecificeras. Klient och personal upprättar en genomförandeplan som bygger på den förändringsfas som klienten befinner sig i. Detta ger en möjlighet för en strukturerad individuell behandlingsplan som enkelt kan kommuniceras till socialtjänst och andra vårdgivare. Därigenom kan vi se om det finns skillnader beroende av kön när det gäller stöd och hjälp i genomförandet i förändringsprocessen.

Effekter för brukaren – Hemlösa, missbrukande kvinnor och män.

Förhoppningsvis ska det vi åstadkommit och vill åstadkomma gagna de missbrukande och hemlösa kvinnor och män som är i behov av heldygnsvård. En grupp som sällan själva frågar efter jämställdhet. De frågar istället om tak över huvudet, om hjälp med att reducera eller komma ur sitt missbruk.

Hur ”nöjd” en kvinna eller man är efter en insats eller hur de upplevt sig bli bemötta kan vi mäta genom klagomålshantering, brukarundersökningar och nu också MAPS. (Monitoring Area Phase System).

En jämställd behandling i vård, omsorg och boende betyder för oss:

- Att de kvinnor och män som vistas på Boende- och Behandlingsenhetens verksamheter får en vård, behandling, omsorg och boende som motsvarar deras individuella behov.
- Att personal synliggör och motverkar könsstereotypa normer i verksamheten.

- Att de kvinnor och män som vistas i verksamheten blir mer rustade för att leva ett jämställt liv än innan de skrevs in.

FORTSATT UTVECKLINGSARBETE – Spridning – Implementering - Vidareutveckling

Projektet har fått stor uppmärksamhet inom Socialtjänstavdelningens olika enheter. Diskussioner har kommit igång som handlar om att motverka ”könsblindhet” och nödvändigheten av könsuppdelad statistik.

Då regeringen beviljat SKL ytterligare medel 2011 – 2013 ca 60 miljoner för implementering, spridning och uppföljning av ”Hållbar jämställdhet” söker Socialtjänstförvaltningen, socialtjänstavdelning ytterligare medel av SKL för vidare utvecklingsarbete i projektet.

Målet är att samtliga enheter inom socialtjänstavdelningen som vänder sig till såväl unga som vuxna brukare, flickor/pojkar och kvinnor/män inom öppen- eller heldygnsvård om ca 2 år ska ange målen som direkta, riktade till kvinnor och män samt att, könsuppdelad statistik ska finnas tillgänglig. Samarbete söks med vissa stadsdelsförvaltningar, Arbetsmarknadsförvaltningen/Krami Stockholm och vissa privata aktörer där personal medverkat i utvecklingsarbetet.